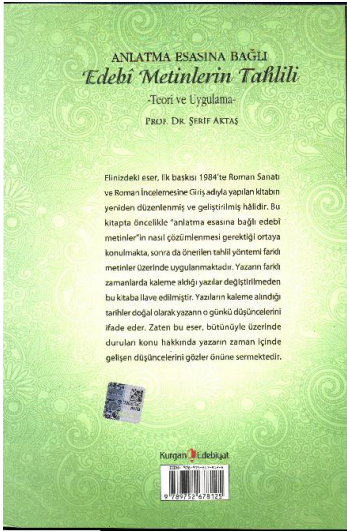

Yayın Tanıtım/Book Review

Yrd. Doç. Dr. Ramis KARABULUT*

Prof. Dr. Şerif AKTAŞ, **Anlatma Esasına Bağlı Edebî Metinlerin Tahlilî (Teori ve Uygulama)**, Kurgan Edebiyat Yayınları, Ankara 2013, 220 S.

Türkiye’de roman incelemesine dair araştırmacıların elinde, 1984 yılında yayımlanan Prof. Dr. Şerif Aktaş’ın *Roman Sanatı ve Roman İncelemesine Giriş* (Aktaş 1984)¹ adlı kitabına kadar neredeyse derli toplu bir teori kitabı yoktu. Bu durum aslında o güne kadar yapılan çalışmaların da kişilerin yeteneği ve gayreti ölçüsünde çalışmalar olduğu anlamına gelir. Teorik çerçeveden yoksun olarak yapılan çalışmaların alanına ne kadar katkı sağlayacağı da malumdur. *Roman Sanatı ve Roman İncelemesine Giriş*’in Türkoloji alanında önemli bir boşluğu yakın zamana kadar doldurmuş olduğunu ve çalışmalara bir tertip ve düzen getirdiğini, özellikle Yeni Türk Edebiyatı alanında çalışanlar yakından bilirler. Hatta diğer alanlarda çalışanların da başvuru kaynağı olmuştur².

* Niğde Üni. Fen-Ed. Fak. TDE Böl. rkarabulut611@hotmail.com

¹ Eser hakkında bir inceleme için bk. (Polat 2013: 29-31).

² Halk hikâyelerinin tahlilinde uygulandığını gösteren bir örnek olması açısından bk. (İçel 2010).

Teorik çerçeve olmayınca araştırmacıların anlayışına ve yeteneğine uygun olarak birbirinden çok farklı, dağınık, tutarsız bir manzara ortaya çıktığı bir gerçektir. Bu noktada şu hususu da vurgulamazsak daha sonra yapılmış diğer bazı çalışmalara da haksızlık etmiş oluruz: Mehmet Tekin'in *Roman Sanatı (Romanın Unsurları)* (2001), Nurullah Çetin'in *Roman Çözümleme Yöntemi* (2003), İsmail Çetişli'nin *Metin Tahlillerine Giriş-2 (Hikâye-Roman-Tiyatro)* (2004), Fatih Tepebaşılı'nın *Roman İncelemesine Giriş* (2012) vs.

Yıllar içinde *Roman Sanatı ve Roman İncelemesine Giriş* adlı eserin eksikleri ve günümüz ihtiyaçları da dikkate alınarak yazarı tarafından eser geliştirilerek yeni bir formatla daha derli toplu hale getirilmiş ve 2013 yılında *Anlatma Esasına Bağlı Edebî Metinlerin Tahlili (Teori ve Uygulama)* adlı eser Türkologların istifadesine sunulmuştur. Eserin arka kapağındaki tanıtım yazısında,

“Elinizdeki eser, ilk baskısı 1984’te *Roman Sanatı ve Roman İncelemesine Giriş* adıyla yapılan kitabın yeniden düzenlenmiş ve geliştirilmiş hâlidir.”

şeklinde eserin ortaya çıkışı hakkında okuyucu bilgilendirilmiştir. Ayrıca eserin önsözüne de girişte yer verilerek aralarındaki organik bağa dikkat çekilmiştir (s. 7-8).

Bu eserin teoriye dair kısmı kadar uygulama kısmındaki örneklerin de bolluğu eseri daha kullanışlı ve ilgililerin daha kolay faydalanacağı bir yapıya kavuştuğunu görüyoruz. Ayrıca Eser sadece *Yeni Türk Edebiyatı* alanı metinlerinin değil *Türk Halk Edebiyatı ve Klasik Türk Edebiyatı* metinleri üzerinde yapılan tahlil örneklerini de içermektedir. Böylece Türkoloji’nin hemen her alanına dair anlatma esasına bağlı edebî metinlerin tahlil örneklerini de içerdiği için eserin bundan sonra yapılacak çalışmalardaki etki alanı daha da genişleyeceğe tahmin ediyoruz.

Eserin adındaki “anlatma” terimi üzerinde durmakta fayda görüyoruz: Bugün yer yer kullandığımız “tahkiye/anlatı” karşılığıdır. Terimin Batı dillerindeki *narratif / narration* anlamında kullanıldığı yaygın bir bilgidir. Bu terim biraz daha açıklanmaya muhtaçtır. Çünkü bir şiirde de anlatma/anlatı/hikâye etmeden söz edilebilir. Hâlbuki bizim üzerinde durduğumuz metinler, sadece esasını vaka/olay örgüsünün oluşturduğu masaldan romana kadar olan tahkiyeli edebî metinlerdir. Yani gelenek-selden modern metinlere kadar hepsini içine alır. Birisi şiirde tahkiye varsa ona niçin uygulanmasın, ona da uygulanabilir diyebilir ve bizce haklıdır...

Eserde ortaya konan tahlil metodunun şöyle bir şablonu olduğu görülmektedir:

Zihniyet
 Yapı
 Özet
 Olay Örgüsü
 Kişiler
 Zaman
 Mekân
 Tema
 Dil ve Anlatım
 Bakış Açısı ve Anlatıcı
 Yorum

Bu şablona dikkat edilirse ilk eserde olmayan bir bütünlük ve belirlenlik göze çarpar. Yani Aktaş'ın ilk eserinde olmayan unsurlara bu eserde yer verilerek çok net ve uygulanabilir bir metin tahlili metodu araştırmacıların istifadesine sunulmuştur. Örneğin zihniyet, yapı, özet, tema, dil ve anlatım vb...

Kanaatimize göre bu şablonun eserin düzenlenmesi ve tashihinden kaynaklanan bir derecelendirme problemi olabilir. Bizce şablon şöyle düzenlenseydi daha net bir tahlil metodu ortaya çıkardı:

I. Zihniyet

II. Yapı

(Özet)

A. Olay Örgüsü

B. Bakış Açısı ve Anlatıcı

C. Kişiler

D. Zaman

E. Mekân

III. Tema

IV. Dil ve Anlatım

V. Yorum

Eser, bizim tespit edebildiğimiz ve numaralandırılmamış 5 ana bölüme ayrılmış.

1. Bölüm: Edebî metin ve özellikleri hakkında (s. 15-36),
2. Bölüm: Anlatma esasına bağlı edebî metinlerin tahlili hakkında teorik bilgi (37-94)
3. Bölüm: Örnek metinlerin tahlili (s. 97-199);
 - a. Türk Halk Edebiyatına dair örnek metinlerin tahlili (s. 97-130),

b. Eski Türk Edebiyatına dair örnek metin tahlili (*Yusuf ve Züleyha Mesnevîsi*'nin Tahlili, Roman Olarak *Hüsn ü Aşk*) (s. 131-142, 188-199),

c. Yeni Türk edebiyatına dair örnek metinlerin tahlili (s. 143-187).

4. Lise seviyesinde örnek ders işlenişi hakkında (s. 200-218)

5. Kaynaklar (Eserde kullanılan teorik kaynakların tamamının yabancı kaynaklar olması dikkati çekmektedir; s. 219-220).

Bahsettiğimiz şu bölümlere bile eserin alanında önemli bir boşluğu dolduracağımı göstermektedir.

Eserin içeriği kadar ilgililerin çok istifade edebileceği kaynakçası olduğu kanaatindeyiz. Çünkü edebî eleştiri ve roman teorisine dair çok ünlü yabancı teorik eserlerin bir listesi burada görülebilir. Burada şunu vurgulamalıyız: Aktaş ilk eserinde de bunda da tahlil metodunu bir teorik çerçeveye oturtmuş görünüyor. Onu sahanın diğer çalışanlarından ayrı kılan özelliğin de bu olsa gerekir.

9 Haziran 2013'te kaybettiğimiz Türklük biliminin bu değerli hocası, bu eserle yine son ve büyük bir hizmet yaparak aramızdan ayrılmıştır. Sevenlerine başsağlığı Şerif Aktaş'a rahmet dileriz... Umarız biz talebeleri de ona layık çalışmalar yapma gücünü kendimizde bulur, bu yolda eserler ortaya koyabiliriz...

KAYNAKÇA

AKTAŞ, Prof. Dr. Şerif (1984), *Roman sanatı ve Roman İncelemesine Giriş*, Birlik Yay., Ankara.

AKTAŞ, Prof. Dr. Şerif (2013), *Anlatma Esasına Bağlı Edebî Metinlerin Tahlili (Teori ve Uygulama)*, Kurgan Edebiyat Yayınları, Ankara.

ÇETİN, Nurullah (2003), *Roman Çözümleme Yöntemi*, Öncü Basımevi, Ankara.

ÇETİŞLİ, İsmail (2004), *Metin Tahlillerine Giriş-2 (Hikâye-Roman-Tiyatro)*, Akçağ Yay., Ankara.

İÇEL, Hatice (2010), *Köroğlu'nun Bolu Beyi Kolu Üzerine Bir İnceleme*, Kömen Yay., Konya.

POLAT, Nâzım Hikmet (2013), "Roman Sanatı ve Roman İncelemesine Giriş", *Kitapname*, Kurgan Edebiyat Yay., Ankara.

TEKİN, Mehmet (2001), *Roman Sanatı (Romanın Unsurları)*, Ötüken Yay., İstanbul.

TEPEBAŞILI, Fatih (2012), *Roman İncelemesine Giriş*, Çizgi Kitabevi, Konya.